

Forum TBS Symposium Daders & slachtoffers: hoe verder?

29 november 2013, Radboud Universiteit Nijmegen, 10.00 – 17.00 uur

Assal Fransen

Ervaringen van een nabestaande

6 oktober
7 oktober
15 oktober
13 november
19 november
5 december
20 februari
28 maart
6 september

Het zegt u waarschijnlijk allen niets, deze data. Nee, dat begrijp ik. Voor mij zijn ze sinds drie jaar een rode pijnlijke draad door mijn leven geworden. De herinnering aan mijn 27-jarige nicht en haar 4-jarige zoontje. Laia en Aiden.

6 oktober, Laia en Aiden leefden nog
7 oktober, Laia werd vermoord door haar partner, daarna Aiden door zijn vader
15 oktober, de dader wordt opgepakt en het is de begrafenis van Laia en Aiden
13 november, verjaardag van de moeder van Laia. Laia vond het belangrijk om dit samen met de hele familie te vieren
19 november, Stille tocht vanuit hun huis naar hun laatste rustplaats, begraafplaats Eikelenburg in Rijswijk
5 december, Sinterklaasfeest, zonder Aiden
20 februari, verjaardag van Aiden
28 maart, verjaardag van Laia
6 september, verjaardag van Leon, de dader, haar partner, zijn vader

Mijn naam is Assal Fransen. Ik ben de nicht van de vermoorde 27-jarige Laia en de tante van de 4-jarige Aiden.

De moeder van Laia kan hier haar verhaal niet doen. Zij is totaal ontredderd in een psychiatrische kliniek opgenomen, op een gesloten afdeling. Namens haar kan ik wel zeggen dat zij alleen nog leeft om de stem van haar dochter en kleinzoon te zijn.

Ik wil hier vandaag vertellen wie deze mensen, Laia en Aiden, voor mij waren. Hoe dit gruwelijke familiedrama heeft kunnen gebeuren en hoe ik mij nu, na drie jaar, over de hele situatie voel en in het bijzonder over de dader Leon. Wij hebben vandaag al heel veel informatie gekregen, heel veel opvattingen gehoord, gedachtes hoe wij ons kunnen verhouden tot zulk groot leed.

Hoe het nu verder moet met onze gevoelens ten opzichte van de daders en welke rol de maatschappij hierin vervult. Ik ben OOK de maatschappij, net zo goed als iedereen die hier vandaag aanwezig is. Helaas kan ik niet vrijuit filosoferen maar heb ik van heel dichtbij meegemaakt hoe ons rechtssysteem naar mijn idee faalt. Ik wil u vandaag vertellen hoe het zo ver is gekomen dat ik geen enkel vertrouwen meer heb in het justitieel bolwerk. En ook dat ik geen enkel vertrouwen heb in de vrijlating van de dader in onze maatschappij. Ik sta hier als eerstelijnsnabestaande van twee mensen die totaal onschuldig het leven ruwweg is ontnomen. Ik sta hier om voor hen te spreken. Ik sta hier om u aan het denken te zetten wat er met mij en mijn gezin gebeurt, wanneer de dader over 13 jaar, vrijkomt.

In de 80er jaren is mijn moeder met mij op de arm gevlucht uit Iran waar toen de ijzeren hand van Khomeini regeerde. We kwamen in Nederland aan, verlangend naar een toekomst in een land waar je kon studeren wat je wilde en waar vrijheid van denken heerste. We hadden hoop, mijn moeder en ik, het zou goed komen met ons, wij zouden het wel klaren. Een aantal jaren later hielp mijn moeder haar zus, die ondertussen ook een meisje had gekregen en gescheiden was, om haar geluk in het Westen te beproeven en zich met ons, haar familie, te verenigen. Mijn tante kwam met kleuter Laia aan haar hand de grens over. Er begon een nieuw, veilig, hoopvol leven dachten ook zij. En voor heel veel jaren klopte dat ook. Laia groeide op als ieder gezond Nederlands kind, maakte vriendjes en werd uiteindelijk verliefd op Leon, een Nederlandse jongen uit de buurt. Samen bouwden ze verder aan hun toekomst, betrokken een huis en stichten een gezin. Aiden werd geboren in 2006. Mijn tante kon haar geluk niet op en ook mijn moeder en ik waren dolblij en trots hoe Laia haar leven had vorm weten te geven. Zelf was ik ondertussen ook afgestudeerd, getrouwd en de trotse moeder van een meisjes tweeling, net zes maanden na de geboorte van Aiden. Onze kinderen groeiden samen op, hielden van elkaar. Het was mooi om dat te zien.

Hoewel Laia en Leon beide een baan hadden ontstonden er in de loop der jaren schulden. Die zijn zij niet meer te boven gekomen en de aanmaningen volgden, al wist ons familie hier niet het fijne van. Leon zou de huur overmaken van zijn rekening. Daar kwam alleen niets van terecht. De schuldeisers namen toe, Leon zocht geen hulp, stak zijn kop in het zand. "Als ik het niet zie, bestaat het ook niet" zou de officier van justitie later in het strafproces zo treffend zeggen over Leon. Uiteindelijk zou het huis, op 7 oktober 2010, ontruimd worden door de deurwaarder voor een totale schuld van nog geen 4.000 euro. Ja, u hoort het goed slechts 4000.

Hier had Leon, Laia in voorgelogen. Alle rekeningen waren verstopt op verschillende geheime plekken. Leon was *in control*.

De ochtend van 7 oktober lagen Laia en Aiden in bed te slapen. Leon heeft eerst Laia met zijn blote handen gewurgd en een stropdas om haar nek geknoopt en een sok in haar mond gestopt om te verzekeren dat ze gestikt is. Aiden heeft hij uit zijn bedje gehaald na de moord en is met hem op de bank in de woonkamer gaan knuffelen. Daarna bedacht Leon dat het ook maar beter was voor Aiden om niet verder te leven. Zo zou hij hem meer ellende besparen zei hij later in zijn verklaring. Dus wurgde hij zijn eigen kind. Aiden zat met zijn gezicht naar hem toe en zijn armen om zijn nek en zijn knieën om zijn middel, in een innige omhelzing. Met zijn armen nog om hem heen heeft hij hem zijn keel dichtgeknepen totdat de omhelzing verslaptte en vervolgens heeft hij hem met de kabel van de laptop verder gewurgd. (Weet u dat ik later blij was om te horen dat dit de volgorde van de moorden was!!) Ja, daar kan je nog blij om zijn: mijn nicht heeft niet hoeven te horen/merken dat haar kind

vermoord werd. Dit heeft ze niet meegekregen. Leon vertrok direct erna uit huis, pinde zijn laatste geld, en het geld van zijn vermoorde vriendin en maakte een tripje langs zijn favorieten voetbalclubs. Alsof er niets was gebeurd reisde hij af naar diverse voetbalstadions en deed verslag hiervan in zijn reisdagboek: Feijenoord, Venlo, Mönchengladbach, Gelsenkirchen, Dortmund, München, Salzburg. En beschreef toen voor zich zelf 3 opties in zijn dagboek:

- zelfmoord (te makkelijk maar wel zo veilig)
- doorgaan (het leukst om te doen) en
- mezelf aangeven (*the best thing to do*).

Dat tripje eindigde in Milaan waar hij op de dag van de begrafenis is opgepakt. Wat nog op zijn lijstje stond en niet meer bezocht is, is San Siro!! Saillant detail is dat Leon als grafdelver op dezelfde begraafplaats werkte, waar wij later zijn eigen vriendin en kind hebben moeten begraven. Hoe confronterend is dit?! Ieder bezoek aan het graf van mijn nicht en neefje, herinnert mij hier aan.

Wanneer er in Nederland een ernstig misdrijf plaatsvindt, zoals bij ons in de familie, krijg je van slachtofferhulp een casemanager. Die komt eigenlijk gelijk na de slecht nieuws boodschap die de recherche komt geven. En wat is dat belangrijk want ik kan u zeggen mijn hele familie en ik in een rollercoaster van gevoelens terecht zijn gekomen. Ik wist echt niet meer wat links, rechts, boven en beneden was en waar ik dan heen zou moeten. De case manager loodste ons met veel geduld, kunde en beleid door het hele proces. Tot en met de laatste rechtszaak.

Toen ze aankwam, vlak na de moorden, waren wij als familie bijeen in de flat van mijn moeder. Mijn tante, de moeder van Laia, was in zo'n shock dat ze maar een ding wild: van de 10^e etage naar beneden springen, om voor eeuwig bij haar dochter en kleinzoon te zijn. Ze is er nu drie jaar later nog niet overheen, ze is nog steeds in shock. Daarom werd ik contactpersoon voor de familie, een zware rol want ik moest iedereen steeds informeren wat er nu ging gebeuren. De casemanager bleef bij mij en begeleidde mij door alle processen heen, zonder oordeel over mijn gevoelens die er niet om liegen, zonder oordeel over mijn totaal doorgedraaide tante die zowel mij als haar jaren openlijk de dood toewenste. Mijn tante reageerde zich af op ons, dat wisten we.

Drie maanden na de moorden begonnen de eerste zittingen in Den Haag. Pro forma zitting heet dat. Daar wordt kort de stand van zaken rondom het strafproces behandeld door de meervoudige kamer. Drie rechters, een officier van justitie die "ons" vertegenwoordigt en de topadvocaat, Stijn Franken, die aan de verdachte werd toegewezen. We vroegen ons allemaal af hoe iemand met schulden waardoor hij tot een dubbele moord is overgegaan aan een topadvocaat komt!! Van verdachte was echter geen sprake. Iedereen wist dat hij de dader was. Ook hij zelf, want in zijn bijgehouden dagboek stond: "Ik ben nog niet klaar om 30 jaar binnen te zitten." Zo wordt het woord 'verdachte' ook een pijnlijk woord voor mij. Het werd een zware tijd. Gruwelijke details over de toedracht van de moorden kwamen naar boven en de puzzel "hoe heeft dit in godsnaam kunnen plaatsvinden" werd steeds completer. Leon heeft bij het Pieter Baan Centrum een psychisch onderzoek gehad van zes weken. Daar kwam onder andere uit dat de kans op herhaling nihil is omdat er geen persoonlijkheidsstoornis vastgesteld is en hij ook geen gestoorde agressieregulatie heeft noch sterk impulsief reageert op stressvolle omstandigheden. Dit alles en het feit dat hij geen strafblad heeft voor een geweldsdelict leidde tot de uitspraak 30 jaar gevangenisstraf. Hij kreeg een kortstondige therapie aangeboden (EMDR) in de gevangenis om zijn traumatische ervaring van de moord op zijn kind wat beter te kunnen handelen.

Dat was het, daar moesten wij familieleden het mee doen. Kunt u zich voorstellen wat dat betekent voor ons? Dat wij dus gerust konden gaan slapen, Leon zit veilig opgeborgen in de Scheveningse gevangenis en zet waarschijnlijk wasknijpers in elkaar ofzo? Elke dag rij ik op weg naar mijn werk langs die gevangenis en denk; wat zou hij nu doen? Of, Oh, vandaag is hij jarig, ik hoop niet dat er bezoek voor hem komt. Laatst hoorde ik op het nieuws dat er een steekpartij in een gevangenis had plaatsgevonden onder gedetineerden, ik hoopte dat het Leon was, maar begrijp me niet verkeerd, ik wil hem niet dood, ik wil dat hij lijdt.

Mijn kinderen vragen nog steeds naar Aiden en ik krijg het ze niet uitgelegd waarom zijn vader hem vermoord heeft. Toch heeft dit niet alleen verstreckende gevolgen voor ons! Het is een zwarte dag voor een heleboel mensen. Wat denkt u van al die ouders van de Shalom school groep 1-2 toentertijd, die hun kinderen dit moesten vertellen. Aiden's beste vriend die laatst na drie jaar nog bij zijn graf, een Cars auto neerlegde en een knutsel. De juf, die overspannen is geraakt en nu bij een andere school werkt en ieder jaar zijn graf bezoekt. De muziekbuurt in Rijswijk die totaal ontwricht achterbleef. Buren die bang waren en niet meer in hun eigen huis durfden te slapen. Er zijn een aantal zelfs verhuisd. In Rijswijk heeft de dubbele moord een grote beroering gewekt en de rechtsorde ernstig geschokt.

Leon, was niet blij met de 30 jaar opgelegde straf en ging in hoger beroep. Natuurlijk, als hij toch moest zitten, waarom het niet aanvechten? Hij had toch die topadvocaat Stijn Franken aan zijn zijde. De inhoudelijke behandeling liet net als de voorgaande inhoudelijke behandeling, een lang jaar op zich wachten. Nu vertegenwoordigde de advocaat-generaal onze belangen. Leon betuigde spijt tijdens de zitting, maar de advocaat-generaal, verwoordde het heel mooi in zijn requisitoir. Ik citeer: "Er kan een vraagteken worden geplaatst bij de oprechtheid van zijn ten tonele gevoerde spijtbetuigingen. Deze zijn wellicht beter op hun plaats in het 'theater van het zelfbeklag'." Nieuwe rechters bogen zich over het dossier en kwamen uiteindelijk tot de volgende conclusie. Omdat Leon een blanco strafblad heeft en geen vreemden op straat maar zijn meest geliefde, op een plek, namelijk hun huis en dan nota bene in bed waar ze zich veilig waanden, om het leven heeft gebracht is hij geen gevaar voor de samenleving en werd hij niet tot 30 jaar veroordeeld maar tot 25 jaar, omdat het vooral een familiedrama is, zonder verdere toelichting! Dit gaat mijn verstand te boven. Dus dat houdt in dat het vermoorden van je dierbare lichter wordt gewogen dan een willekeurig iemand. Letterlijk werd gezegd: we hoeven de maatschappij niet te beveiligen. Ik ben geschokt en ben mijn vertrouwen in deze rechtstaat verloren.

Na de eerste rechtszitting hebben we te leven met het feit dat de rechters geen levenslange straf oplegden, maar een maximaal toegestane tijdelijke straf, omdat we binnen ons maatschappij erin geloven dat een ieder vanuit humanitair opzicht het perspectief moet hebben op terugkeer in de samenleving. Na de tweede rechtszitting hebben we te maken met een uitspraak, die gebaseerd is op recidivekans en het feit dat het slechts een familiedrama is. Leon krijgt spontaan vijf jaar korting.

Bij goed gedrag komt Leon na twee derde van zijn straf uitgezeten te hebben, vrij. Dat is een gebruikelijke procedure, geen idee waarom?! Dat is nu over 16 jaar, min de drie jaar die hij nu al vast zit dus we hebben het hier over 13 jaar, in 2026. Weer een datum op mijn lijstje er bij. Dan zijn mijn dochtertjes 20 jaar en wonen ergens in Nederland. En waar gaat Leon dan naar toe? Weet u hoeveel stress het nu al geeft te bedenken dat hij gewoon een huis toegewezen kan krijgen bij ons om de hoek? Overwegingen van humaniteit? Zijn wij de nabestaanden geen mensen? Wat is ons

perspectief? Wat is onze toekomst sinds die zwarte dag? Wij als familie zijn nl helemaal niet zeker van het feit dat hij nooit meer zal escaleren. Denkt u eens met mij mee. Een jongen van 27 gaat niet goed om met zijn financiële verantwoording en vermoordt opeens twee mensen. De meest dierbare mensen voor hem. Daarvoor is nooit enig sprake geweest van agressie of huiselijk geweld. Dat is het meest extreme coping systeem dat ik me kan voorstellen. Maar nog erger, hij wordt dus niet behandeld hiervoor, hij wordt alleen vastgezet. Heeft u er enige fiducia in dat deze man, als hij vrij komt en dan 43 jaar is, net zo oud als ik op dit moment, opeens anders zal omgaan met zijn spanningsbronnen? Ik niet. Totaal niet zelfs...

Als ik het niet zie, dan is het er niet!! Weet u nog?

Als ik diep in mijn hart kijk zou ik hem het liefst als een paria door willen laten leven, weg uit deze maatschappij, ver weg van mijn familie. Geen doodstraf, ik wil hem vooral voor de rest van zijn leven laten lijden, op een soort eiland met soortgenoten. Meer rechten kan ik voor hem niet bedenken. Ik ben niet vergevingsgezind, ik was het wel hoor, maar dat is kapot. Mijn leven is opgesplitst in een periode van voor de moorden en na de moorden.

Ik geloofde voor de moorden in het rechtssysteem dat we hier hebben. Het democratisch bestel van ons rechtssysteem, waar zonder aanzien des persoon recht gesproken wordt. Het universele recht van alle mensen. Het recht op leven. Dader of niet. Ik geloofde erin dat mensen konden genezen en op het rechte pad belanden, na intensieve behandeling. Ik kon empathie opbrengen ook voor de daders kant. Daar zat altijd een ander verhaal aan vast, waarom mensen zijn geworden wie ze zijn, geloofde ik. *Nature versus nurture*? Ik dacht het is vooral *nurture*. Dus in de kern zijn mensen goed.

Nu, na de moorden, denk ik, nee, het is *nature*!! Je kunt ook slecht geboren zijn. Dan komt het aan op *survival of the fittest*. En mijn nicht en neef waren de zwakkeren. De IK van na de moorden is niet meer zo naïef.

Er is voor mij een ander realiteit. Ik geloof niet meer in het goede van de mens. Ik wantrouw mensen. Ze moeten eerst bewijzen dat ze te vertrouwen zijn. Ik ben verhard, maar gelukkig niet verbitterd. Mijn tante, de moeder en oma, helaas wel en zij verwoordt het zo: "Ik heb afgunst voor de moeder van Leon, want ooit in de toekomst komt haar kind thuis, die onrechtvaardigheid daar kan ik niet mee leven."

De realiteit is dat wat ik wens niet zal gebeuren. Hij komt over 13 jaar vrij. Wil ik daarvan op de hoogte gehouden worden? Jazeker. Is dat verstandig? Ik denk van niet. Gevoel en verstand zijn hier in conflict met elkaar. Wil ik dat hij een gebiedsverbod krijgt? Ja, in een straal van 100 km moet hij weg van mij en onze familie blijven. Voor goed. Vind ik dat de buurt dat mag weten waar hij dan gaat wonen? Ja, dat vind ik. Verdient hij een tweede kans? Ik moet er eerlijk gezegd niet aan denken dat deze dan nog vruchtbare man weer een kind bij iemand zal verwekken en een gezin sticht. De resterende familie in Iran kan ik niet uitleggen waarom de dingen in Nederland gaan zoals ze gaan, en zelf begrijp ik het ook niet.

Waarom heb ik deelgenomen aan vandaag? Omdat ik geen nabestaande ben van wijlen Pim Fortuyn, waar veel media aandacht voor is en daardoor onevenredige aandacht voor de dader bij onze staatssecretaris.

Volkert van de G. komt namelijk nog NIET vrij. Leon wel. Daar is geen media aandacht voor, maar gaat wat mij betreft om hetzelfde principe. Ik wil dat wij daarover nadenken, dat jullie er met mij over nadenken. Wat is rechtvaardigheid??? Waaruit bestaat dat voor mij en mijn familie???

Wat u hier gezien heeft de hele tijd, is het graf zoals dat er nu uitziet. Dit komt door het volgende en ik citeer hier mijn tante: "Ik heb nog geen besluit kunnen nemen over de grafsteen. Hoe moet een grafsteen voor een gewurgde dochter en kleinzoon eruit zien? Bovendien ben ik er nog niet aan toe. Daarover een besluit nemen voelt alsof ik hun vreselijk lot een beetje kan aanvaarden en dat zal ik nooit kunnen."

Daarom wil ik nu voor beide 1 minuut stilte vragen en daarin een aantal portretten tonen van Laia & Aiden.

Daarna is er de gelegenheid tot het stellen van vragen, aan mij.

Dank u.